พลรพี ทุมมาพันธ์.
การศึกษาเพื่อสุขภาวะของเด็ก (ไม่) พิเศษ = Education for Wellbeing of Children with (un)Special Needs.
1. เด็กพิเศษ. 2. เด็กพิเศษ -- การดูแล. 3. การศึกษาพิเศษ.

LC3965
ISBN 978-616-314-877-3

ลิขสิทธิ์ของ**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลรพี ทุมมาพันธ์**
สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนมิถุนายน 2565
จำนวน 60 เล่ม

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย**สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**
ท่าพระจันทร์: อาคารธรรมศาสตร์ 60 ปี ชั้น U1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2223-9232
ศูนย์รังสิต: อาคารโดมบริหาร ชั้น 3 ห้อง 317 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
โทร. 0-2564-2859-60 โทรสาร 0-2564-2860
http://thammasatpress.tu.ac.th, e-mail: unipress@tu.ac.th

พิมพ์ที่**โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**

ราคาเล่มละ 240.- บาท

สารบัญ

สารบัญตาราง (9)

สารบัญภาพ (10)

“คือ ตำราที่มีชีวิต” (13)

คำนิยม (14)

คำนำ (15)

คำปรารภของผู้เขียน (18)

ตอนที่ 1 สุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

บทที่ 1 สุขภาวะ: ความต้องการปกติของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 5

สุขภาวะ 6

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 8

สุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 13

บทที่ 2 สุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในมุมมองทางทฤษฎี 21

ตัวแบบของความพิการ 23

ปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ 25

สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา 29

ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ 31

บทที่ 3 การดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 35

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 36

รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 41
โครงสร้างการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ 44
ปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ 52
ช่องว่างของการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ 64

ตอนที่ 2 เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

บทที่ 4 เครือข่ายความร่วมมือ 71
ทฤษฎีเครือข่าย 72
เครือข่ายในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ 77
การสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ
ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 83
การสร้างความร่วมมือของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของ
เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 89
กรณีตัวอย่างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา
เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 91
สรุปเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา
เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 99

บทที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 103

ชุมชน 105

การมีส่วนร่วม 107

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 110

สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 122

ปัจจัยความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 128

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

บทที่ 6 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 133

ความหมายของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 134

กรณีตัวอย่างของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 136

สรุปลักษณะของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน146

สรุปภาพรวมของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 148

บทที่ 7 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ **157**

กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก 159

สรุปลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ 168

กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพของครู ผู้ปกครอง และชุมชน 171

สรุปองค์ประกอบสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 179

บทที่ 8 บทสรุป **185**

รายการอ้างอิง **192**

ดัชนี **206**

รู้จักผู้เขียน **207**

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 สุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 13

ตารางที่ 2 แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4 ด้าน 15

ตารางที่ 3 ลักษณะของตัวแบบของความพิการ 24

ตารางที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามระดับการศึกษา 56

ตารางที่ 5 ลักษณะของเครือข่าย 97

ตารางที่ 6 ลักษณะของรูปแบบการมีส่วนร่วม 122

ตารางที่ 7 ลักษณะของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 146

ตารางที่ 8 ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ 169

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 สุขภาพคือสุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา 7

ภาพที่ 2 ข้อจำกัดของการส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ18

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิด Social Determinants of Health 28

ภาพที่ 4 ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี 30

ภาพที่ 5 โครงสร้างและหน้าที่ของการดำเนินงานการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ 45

ภาพที่ 6 โครงสร้างและหน้าที่การดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 51

ภาพที่ 7 สรุปช่องว่างของการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 64

ภาพที่ 8 ทฤษฎีจุดแข็งของสายสัมพันธ์แบบผิวเผิน 74

ภาพที่ 9 ทฤษฎีหลุมของโครงสร้าง (Structure Holes Theory) 76

ภาพที่ 10 บทบาทของเครือข่ายในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 81

ภาพที่ 11 องค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 88

ภาพที่ 12 แผนภาพเครือข่ายพลังสังคมโดยทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี 93

ภาพที่ 13 แผนภาพเครือข่ายชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 94

ภาพที่ 14 แผนภาพเครือข่ายความรู้ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี 96

ภาพที่ 15 สรุปเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 100

ภาพที่ 16 สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รูปแบบที่ 1 114
ภาพที่ 17 สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รูปแบบที่ 2 117
ภาพที่ 18 สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รูปแบบที่ 3 121
ภาพที่ 19 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 127
ภาพที่ 20 สรุปปัจจัยความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 129
ภาพที่ 21 แผนผังการดำเนินการของโรงเรียนวัดห้วยหมูโมเดล 137
ภาพที่ 22 แผนผังการดำเนินการของโมเดลสร้างสุข
โดยชุมชนแม่ทัง จังหวัดเชียงใหม่ 140
ภาพที่ 23 รูปแบบการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษ "อุบลวิทยาคมโมเดล" 144
ภาพที่ 24 ภาพรวมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ
ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 151
ภาพที่ 25 ตัวอย่างกิจกรรมประเภททัศนศึกษานอกสถานที่
โรงเรียนวัดห้วยหมู จังหวัดราชบุรี 160
ภาพที่ 26 ตัวอย่างกิจกรรมแบบฐานการเรียนรู้
โรงเรียนวัดห้วยหมู จังหวัดราชบุรี 162
ภาพที่ 27 ตัวอย่างกิจกรรมประเภทศิลปะและงานประดิษฐ์
โรงเรียนวัดห้วยหมู จังหวัดราชบุรี 164

ภาพที่ 28 ตัวอย่างกิจกรรมรวมกลุ่มครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 173
ภาพที่ 29 ตัวอย่างกิจกรรมสะท้อนคิด ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี 177
ภาพที่ 30 สรุปลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 179